

sisällä.

Tähän sisältyy sellaista aivan alkeellistakin problematiikkaa, jonka käsitteelliseen, saati käytännölliseen hallintaan emme pysty. Tekemäni miniatyyritutkimus osoitti, että tavallinen Helsingin Sanomien numero sisälsi toimituksellisesti osassaan noin 2200 kommunikaation lähettäjä-osapuolta. Vastaanottajia tällä numerolla oli ilmeisesti ainakin 1 100 000.¹⁰ Yhtä lähettäjää kohti oli 500 vastaanottajaa. Noista 2200 lähettäjistä vain osa toimii pysyvästi kommunikaation lähettäjinä, mutta 1 100 000 vastaanottajasta ylivõimaisesti enin osa on aina ja pysyvästi vain vastaanottajia. Tämän ottaminen huomioon tietysti huonontaisi suhdetta 1:500. Tällainen yksisuuntaisuus ja epätasaisuus kuuluu epäilemättä "luonnostaan" joukkotiedotukseen. Mutta mitkä olisivat ne menetelmät, joilla tuon epätasaisuuden sisältämää perustavanlaatuista epädemokratisuutta hajotettaisiin yhteiskunnallisen kommunikaation piirissä? En näe objektiivisen joukkotiedotuksen idean piirissä mitään vastausta edes tuohon kaikkein alkeellisimpaan joukkotiedotuksen problematiikkaan. Itselläni voi olla joitakin ideoita, jotka tuo "uuden journalismin tutkimusprojekti" on jo synnyttänyt...

VIITTEET

¹ Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstö. Helsinki, 1972, s. 2-3. Kursivoinnit minun - KP.

² HEMÁNUS, P. & TERVONEN, I. *Objektiivinen joukkotiedotus*. Helsinki, Otava, 1980, s. 110.

³ Ks. HEMÁNUS, Pertti. Triviaaleista väärinkäsityksistä journalismin absolutisoimiseen. *Tiedotustutkimus*, 4 (2), 1981, s. 54.

⁴ *Ema.*, s. 56.

⁵ PROJEKT IDEOLOGIE-THEORIE. Theorien über Ideologie. *Argument-Sonderband AS 40*. Berlin, Argument-Verlag, 1979, s. 186.

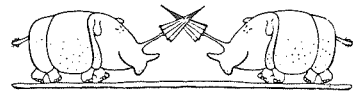
⁶ Ks. PIETILÄ, Kauko. Formation of the newspaper: a theory. *Acta Universitatis Tamperensis*, ser. A, vol. 119, 1980, s. 164-166.

⁷ Ks. em. teoksen 1. luku "The problem", s. 1-3; tai tämän teesin antiteesinä, onko sanomalehden funktio yhteiskunnassa luokkaherruuden ylläpito väärän tiedon avulla, emt., s. 18-23.

⁸ HEMÁNUS, P., *ema.*, s. 58.

⁹ *Ema.*, s. 58.

¹⁰ Ks. PIETILÄ, K., emt., s. 347-353.

keskustelua

Lopetetaanko bibliografia?

Suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografian VI osa on ilmestynyt. Jääkö se viimeiseksi?

Suomalaista bibliografiaa toimitetaan rinnan pohjoismaisen bibliografian (Bibliography of Nordic Mass Communication Literature) kanssa. Aineisto on lähes sama; pohjoismaiseen bibliografiaan otetaan julkaisuja jossain määrin tiukemmin kriteerein - mm. toimittajatutkimuksen tutkielmat jäävät pois, samoin sanomalehtiartikkeleita ja suppeaa mielipidekirjoittelua pohjoismaiseen bibliografiaan ei sisälly.

Mitä hyödyttää pitää yllä päällekkäisiä julkaisuja? Olen perustellut itselleni suomalaisen bibliografian olemassaoloa sillä, että Suomessa suomenkielisillä on oikeus saada omasta tutkimuksestaan tietoa omalla kielellään - pohjoismaisessa bibliografiassahan tiivistelmät ovat nykyään ruotsiksi.

Nyttemmin tämä perustelu on alkanut tuntua ontolta. Mitä hyödyttää tuottaa kahta rinnakaista bibliografiaa, kun seurauksena on, että molemmat bibliografiat jäävät jatkuvasti jälkeeseen ilmestyvästä kirjallisuudesta. Nyt esimerkiksi osa vuoden 1979 aineistosta puuttuu vielä bibliografioista.

Mitä hyödyttää luetteloida suurin piirtein sama aineisto kahdesti, indeksoida se eri järjestelmillä (pohjoismaiseen Unescon kansainvälisen tesauksen avulla ja suomalaiseen omatekoisen asiasanaston ja luokitusjärjestelmän avulla) ja laatia kahdenkieliset tiivistelmät joka julkaisusta?

Näiden indeksikielten ylläpitäminen ja uusiminen alkaisi sekini olla välttämätöntä. Vai onko joku tyytyväinen suomalaisen bibliografian asiasanastoon?

Koko työ edellyttäisi mielestäni asiasanaston teoreettisten perusteiden tutkimista, jotta sanasto ei olisi vain mielivaltaisesti käytöön otettujen sanojen kokoelma. Termien suhteet toisiinsa olisi selvitettävä, samoin termien suhteet eri tietentraditioihin kuuluvaan indeksoitavaan kirjallisuuteen. - Vaan kukapa tämän työn tekisi?

Bibliografian lopettamishankkeita ei voi käsitellä käsittelemättä bibliografian tekijän - allekirjoittaneen - työtilannetta. Koko tämän rulljanssin pyörittäminen - eikä bibliografian tekeminen ole ainoa työni - vain tilapäisen ja jatkuvasti vaihtuvan osapäiväisen virastotyöntekijätyövoiman avulla alkaa tuntua mahdottomalta.

Kysymys on siis myös informaattikon ammattikuvasta, työn ja työpäivän sisällöstä. Informaattikon pitäisi olla erikoisalansa - tässä tapauksessa tiedotusopin - asiantuntija. Jotta voisi kehittyä ja pysyä asiantuntijana, on ehdittävä lukea, opiskella, seurata ja osallistua alan keskusteluun. Työaikana. Nykyinen työni määrä ei anna mahdollisuuksia työajalla opiskeluun tai edes siihen, että käsiteltäviin julkaisuihin ehtisi kunnolla tutustua.

Mielestäni myös yliopistoissa tai muualla tieteen parissa työskentelevillä on oikeus vapaa-aikaan. Joka siitä vapaaehtoisesti luopuu, luopukoon, mutta oikeus vapaa-aikaan tunnustetakaan silti.

Tuskin rohkenisin kirjoittaa liiasta työmäärästäni, jos luulisin olevani ainoa ylityöllistetty. Näen päinvastoin olevani tyypillinen ta-

paus: ne, joilla nykyään on työtä, on sitä niin paljon, ettei ajatella ehdi. Yhteiskunnallista ratkaisua - eli työntekijöiden tuntuva lisäämistä en näe lähiaikoina tapahtuvaksi. On siis yritettävä tehdä henkilökohtainen ratkaisu: vähennettävä työmääräänsä.

Kysymys on siis siitä, että haluaisin nostaa työni intellektuaalista tasoa, mikä näkyisi toivon mukaan bibliografian, NORDICOMin muun julkaisutoiminnan ja tietopalvelun tason kohoamisena.

KYSYMYKSIÄ VAILLA VASTAUKSIA

Lopetettiinpa Suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografia eli ei, säilyvät monet tiedotusopin bibliografian tekemiseen liittyvät ongelmat - pohjoismaista bibliografiaa kun en ole vielä lopettamassa.

Vähäisimpiä näistä ongelmista ei ole bibliografian kate, eli mitä on se tiedotusopillinen - vai pitäisikö sanoa viestinnän tutkimukseen kuuluva - kirjallisuus, joka bibliografiaan olisi otettava. Mitä on tiedotusoppi/viestinnän tutkimus? Missä kulkevat rajat muihin tieteisiin? Bibliografia antaa aina jonkun kuvan suomalaisen tiedotusopin tieteenkäsitteistä. Onko kuva nykyisellään oikea?

Toiseksi, onko kysymyksessä tiedotustutkimuksen bibliografia? Eli olisiko jätettävä ei-tieteellinen kirjallisuus pois? Bibliografiahän on tarkoitettu paitsi tutkijoille, opettajille ja opiskelijoille, myös ns. käytännön työssä oleville. Onko tällä jotain merkitystä bibliografian katteelle?

Keskusteltakoon.

Maija Jussilainen